СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 184. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 10-го серпня 1939. No. 184. Jersey City, N. J., Thursday, August 10, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ КРИТИКУЄ ВОРОЖИЙ КОНГРЕС

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк).—У першій конференції з представниками преси підчас своїх вакацій президент Рузвелт виступив з гострим осудом противників своєї законодатної програми. Він закидав републиканській меншині, звязаній з консервативними членами Демократичної Партії, що вони кинули на карту мир світу й добробут Америки.

Президент висказав надію, що коли покажуться злі наслідки діяльности конгресу, коли прийде кріза з невтральністю, в мешкальній справі й інших, виборці будуть знати, кому це приписати.

Президент підчеркнув, що найнебезпечніша гра, яку заграли конгресові шулєри, це обіцянка, що три міліони людей, котрих треба буде позбавити допомоги або допомогової роботи, знайдуть собі працю в приватних підприємствах.

СЕНАТОР БЕРК НЕ ПОГОДЖУЄТЬСЯ З ПРЕЗИДЕНТОМ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Берк виступив проти заяви президента Рузвелта, що мовляв, президент осягнув перемогу в судовій справі, бо, не зважаючи на відкинення його проекту реорганізації Найвищого Суду Злучених Держав, суди займають тепер лібералькіше становище.

Сенатор Берк, що є речником тої ґрупи Демократичної Партії, що „збунтувалася" проти президента Рузвелта, каже, що президент не може приписувати собі такої перемоги.

НОВИЙ КАНДИДАТ У КАНДИДАТИ.

ВАШИНГТОН. — Група републиканських сенаторів зорганізувала тут комітет для висунення кандидатури сенатора Стайлса Бриджеса з Ню Гемпшира на уряд президента Злучених Держав.

Між ними є самий сенатор Бриджес, котрий обіцює обїхати край за своєю кандидатурою. Його менаджер, конгресмен Гокс, каже, що найкраще кандидувати на „програму молоді". Сенатор Бриджес має 41 рік, конгресмен Гокс 40.

ЗАКИДАЄ ТОТАЛІТАРНИМ ДЕРЖАВАМ, ЩО НЕ ДОПУСКАЮТЬ ДО ЗАМИРЕННЯ.

ВАШИНГТОН. — Генрі Грейді, що став асистентом секретаря стейту на місце Сейра, котрий став комісарем Филипинських островів, заявив газетярам по зложенні присяги, що Злучені Держави не потраплять поширити своїх торговельних відносин з тоталітарними державами, поки ці останні не змінять основно своїх економічних засад. Він винуває Німеччину й Італію за політику економічної агресивности, через яку, мовляв, не можливо наладнати економічний мир у світі.

ЗА ПОТРЕБУ ЗАХОРОНИ МОЛОДІ.

ДЕНВЕР (Колорадо).— На католицьким добродійнім донгресі виступив з промовою Джеймс Джансон, начальник федеральної вязниці на острові Алкатрас, і звернув увагу конгресу на потребу подбати за захорону молоді. На його думку, занедбання молоді це головна причина зросту кримінальности серед неї. До цієї акції в першу міру, говорив він, покликані священики, вчителі й робітники суспільної захорони.

ЗАПОВІДАЄ ЗРІСТ ЛЕТНИЦТВА.

ВАШИНГТОН. — Роберт Гинклі, предсідник урядового бюра для цивільного летництва, каже в своїм звіті розвою цього летництва, що в 1941. році Америка буде мати 70,000 вишколених летунів.

В іншім уступі його звіту сказано, що в першім цього року американські летничі лінії перевезли 164,578 пасажирів, або 64% більше, ніж у році 1938.

НЕ ЗНАЛИ НОВИХ ПТИЦЬ.

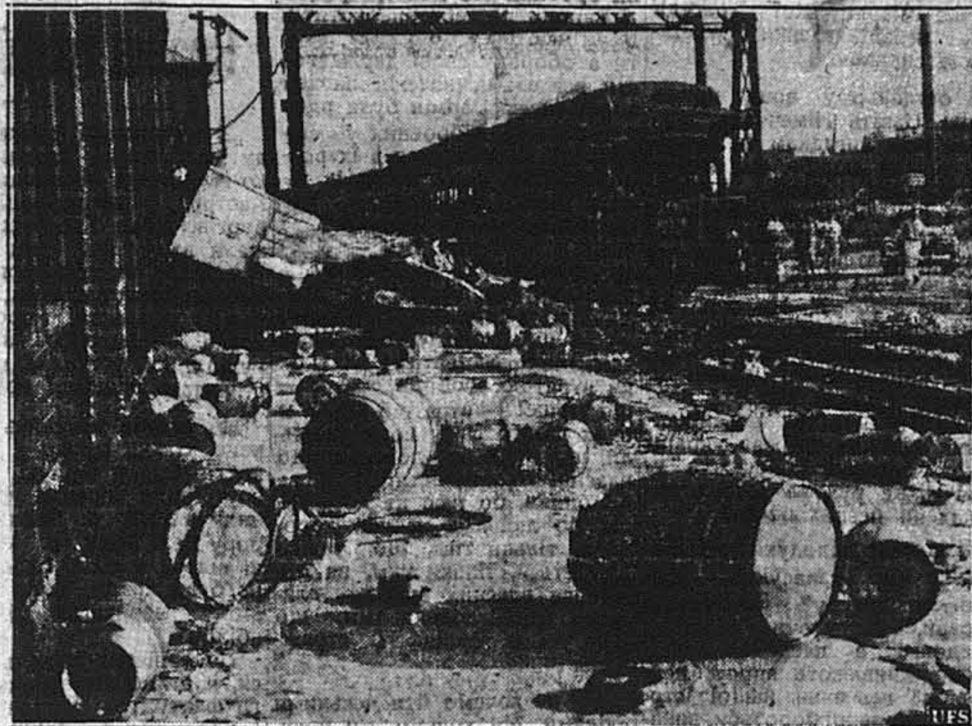
ШІКАГО. — Офіціяльний орган Музею Філда подає цікаву статтю про клопоти первісних поселенців в Америці з називанням американських птиць. Показується, що вони часто називали птиці, які вони стрінули в Америці, назвами птиць, які вони знали в старому краю, і часто називали їх зовсім не властиво, себто прикладали відому назву до птиці, що, хоч у дечому нагадує старокраєву птицю, то на ділі є птицею зовсім іншої породи.

„ВІЙНА ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ГІТЛЕРА", КАЖЕ ЧЕРЧИЛ.

НЮ ЙОРК. — Англійський політик Черчил говорив у вівторок вечором на радіовій програмі „Неншенел Бродкестинґ Ко." в своїй промові про европейську ситуацію, що війна нині залежить виключно від Гітлера: „Як Гітлер не зробить війни, то ніхто інший не зробить".

УРЯД ПОМАГАЄ ОКОЛИЦЯМ, НАВІЩЕНИМ ПОСУХОЮ.

ВАШИНГТОН. — Щоби помогти фармерам в околицях, у котрих панує посуха, департамент рільництва почав закуплювати ярину виключно від цих фармерів.

ЗАЛІЗНИЧИЙ ВИПАДОК.

У Ст. Луїсі, Мізурі, поїзд що стоїть на шинах, ударив на перехресті „трок" з молоком. Візник „трока" втік з легкими задрасненями, але потерпіли бочки зо сметаною й сотка баньок з молоком.

ШУКАЮТЬ ДІВЧИНИ, ВКУШЕНОЇ СКАЖЕНОЮ СОБАКОЮ.

Міський комісар здоровля в Ню Йорку розіслав через газети, радіо й поліцію заклик шукати дівчини, що її покусала минулої пятниці скажена собака перед домом ч. 56 Елвуд Стр. Лікар каже, що дівчина мусить негайно дістати лікування Пастера.

ЗАКИДУЄ ПОЛІТИЧНЕ ФАВОРИТУВАННЯ ФАРМЕРІВ.

Артур Голком, професор Гарвардського університету, що приїхав до Івенставну, Ілл., дати курс політики в „Нортвестерн Юніверсіті", говорив у своїм викладі, що привілейованою дитиною американської політики є не великий бізнес, а фармерство. Фармерство саме дістає більше уваги, ніж бізнес, і хоч фармери виносять лише 20 процентів усього населення Злучених Держав, більшість урядової допомоги йде на їх користь.

СЛІДСТВО НАД РОБІТНИЧОЮ РАДОЮ ПІЧНЕТЬСЯ 7. ВЕРЕСНЯ.

Встановлений предсідником палати послів конгресу комітет для розгляду Краєвої Ради Робітничих Відносин пічне своє слідство 7. вересня.

Цею самою справою хочуть займатися й інші конгресові комітети, а передовсім комітет Даеса й комітет Ла Фолета.

ТАЄМНА ПОЖЕЖА БОЖНИЦІ.

В ночі з 4. на 5. червня вибухла другий раз пожежа в синагозі у Витковцях коло Моравської Остравн. Пожежа знищила улаждення синагоги та одну вежу. Причини пожежі поліція покищо не устінила.

СИЛЬНИЙ ЗЕМЛЕТРУС.

Кольонія Голд Ковст на західньому побережжі Африки була навіщена 23 червня сильними землетрусами. Від землетрусів під розвалищами згинуло 66 осіб.

АРХЕОЛЬОГІЧНІ РОЗШУКИ ОЛЕКСАНДРА ЦИНКАЛОВСЬКОГО НА ВОЛИНІ.

До Варшав наспіла вістка, що археольоґ кремянецького ліцею, заслужений український дослідник волинської старовини, п. Олександер Цинкаловський, перевів земельні розшуки в с. Бодяки біля Вишнівця на Кремянеччині, закінчені небуденною знахідкою. На полі селянина Сергія Бондаря викопав Цинкаловський кілька дуже цінних малих статуеток у дуже доброму стані. На думку археольоґів знайдені статуетки походять з епохи майже 2,000 років перед народженням Христа. Знайдено їх у глибині 4 метрів. Як здаться, цінний здобуток нашого археольоґа захочуть перевезти до одного з варшавських музеїв.

КАТАСТРОФАЛЬНА ПОЖЕЖА ДРУКАРНІ.

У бретонськім місті Сен Бріє вибухла в одній з друкарень велика пожежа, що потягнула за собою катастрофальні наслідки. Підчас рятункової акції пожежної сторожі вибухло кілька бутель з азотом, якім затруївся начальник пожежної сторожі, 4 члени цієї сторожі і власник друкарні. Дальші чотири особи відвезли до шпиталю у безнадійному стані. Крім того 10 осіб є лекше ранених.

БОРОТЬБА З ВЕСІЛЛЯМИ В ТУРЕЧЧИНІ.

Ще за життя Кемаля Ататюрка почалася в Туреччині боротьба з багатими весільними обрядами, що є традицією на цілому Сході, а які — на думку реформаторів — не дають змоги женитися біднішим туркам. Ріде тут також про віно або викуп за наречену, що дають дуже великі суми. Справді турецькі родини руйнувалися просто на весілля, що тривали по кілька днів і складалися з виставних принять. Тепер весільні торжества заборонені. За возом молодої може їхати найбільше пять возів. Наречений не може вимагати посагу, наречена весільних подарунків. Весілля може тривати найдовше один день.

СКОРА СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЗДИВУВАЛА АМЕРИКАНЦЯ.

До Вінніпегу приїхав 22. червня турист з Міннеаполісу Кенет Кембел. Насамперед пішов до ресторану на перекуску, однакож, поки наївся, злодії вкрали з його автомобіля кемеру, два капелюхи і електричну лямпку. Кембел вважав за відповідне знайти собі вперед нічліг, а потім пішов на поліцію донести про свою страту. Якеж було його здивування, коли на поліції знайшов свої пропалі речі і довідався, що злодії вже арештовані. А сталося це так, що детектив підглянув, як два знайомі злодії пішли щось продавати до крамниці зо старими річами. Він відібрав ті річі і арештував злодіїв. На другий день рано вони обі дістали по два роки.

Американець не міг з дива вийти, що справедливість у Канаді така скора.

ШВЕДСЬКЕ ВІЙСЬКО ПОМАГАЄ ГАСИТИ ПОЖЕЖУ.

У північній і середущій Швеції панують від кількох днів великі спеки, що спричинили пожежі лісів у кількох місцях. На рятунок пожежній сторожі поспішило військо. Більша частина шведських полків у постійному поготівлі. При гашенні пожеж бере участь кілька тисяч вояків. Положення в деяких лісах наслідком спеки дуже поважне.

НЕ ВДАЛОСЯ З СЕМОЮ ПАРОЮ БЛИЗНЯТ.

Пані Лидія Фифілд, що живе у Потнамі, в стейті Конектикот, 25. червня дуже здивувалася, бо вже має 6 пар близнят, аж тут нараз вродила самого самітненького хлопчика.

ТРАҐІЧНІ НАСЛІДКИ ЛЕТУНСЬКОЇ КАТАСТРОФИ.

Німецький військовий літак підчас вправ над містом Гольнгавзен упав на дах одного з домів і спричинив пожежу, що знищила 12 сусідніх домів. Кріи трьох членів залоги підчас пожежі згинули три особи, 6 було важко ранених, коло 100 легко ранених.

ДАЛЬША ЗАГРОЗА ПОЧАЇВСЬКІЙ ЛАВРІ

ЛЬВІВ. — Після того, як деякі польські часописи заговорили, що треба „ревіндикувати", чи просто відібрати, українцям їхню стару, історичну Почаївську Лавру, з чудотворним образом Богоматери, відвідав тепер згадану Лавру в асисті куратора Чарнецького польський епископ Адамський. Крім Почаївської Лаври він відвідав інші українські історичні памятки в Острозі, Межиріччі, Вишнівці і Кремянці. По відвідинах у католицькій газеті „Жиціе Католіцке" появилася замітка, де було додано, що епископ відвідав Лавру, „колись католицький монастир базиліянів". Так, як у Советах перед розстрілом знатних большевиків відбираються їм ордери, так у Польщі перед відібранням, або замкненням, якоїсь української православної церкви поляки називають її „колись католицькою". Українські часописи, подаючи цю новинку, додають, що Лавра ніколи не була католицькою. Давно вона була українським православним монастирем, опісля українським униятським, греко-католицьким монастирем василіян, а тепер знов православним монастирем.

ПОЛЬСЬКО-КАТОЛИЦЬКА „МІСІЯ" НА ВОЛИНІ.

ЛЬВІВ. — Польський часопис на Волині, „Жиціе Католіцке", в ч. 30, розписує анкету серед дітей на сторінці, присвяченій молоді, в який спосіб найкраще перетягати православних на католицтво. Вслід за тим поміщує „твори" дітей, як то на їх думку треба це переводити. Подаючи цю новинку, львівське Діло зазначує: „На волині, як видно, все можливе. Волинь це країна більших можливостей ніж Америка. З біблії знаємо, що в Палестині промовила за ввесь час одна лише Валаамова ослиця. В нас говорять тисячі і ніхто не дивується. Чогож тут дивуватись дитячому „пшиспособенню ревіндикацийному".

74-ТІ РОКОВИНИ УРОДИН ШЕПТИЦЬКОГО.

ЛЬВІВ. — В суботу, 29 липня ц. р., відбулися 74-ті роковини уродин митрополита Андрія Шептицького. В той день відправлено по всіх українських церквах богослуження.

ЄПИСКОП БУЧКО ЇДЕ ДО ПОЛУДНЕВОЇ АМЕРИКИ.

ЛЬВІВ. — Єпископ Іван Бучко виїхав у характері апостольського візитатора до Полудневої Америки в цілі візитації тамошніх українських церков. Разом з ним виїхав член ЧСВВ о. Лотоцький.

ПОЛЯКИ НЕ ВМІЮТЬ ПРИЗНАТИСЯ ДО ПОМИЛОК.

КАТОВИЦІ. — Катовицька „Польонія", обговорюючи положення в Югославії і спір між сербами та хорватами, радить сербам: „Признатись до помилок і то ґрубих помилок, системи, вигнути руку до тих, яких названо антидержавниками, довірити уряди тим, яких часом тримано у вязницях, це дуже неприємно і дуже важко. Але так треба. Зрештою шлях уже промощений, бо якщо нас не заводить память, то, наприклад, о. Корошець, провідник хорватських католицьких демократів, сидів у вязниці, а потім став міністром і то внутрішніх справ. Так, треба вміти рішатись на рішні уступки", ще раз стверджує цей польський часопис, „коли загрожує велика небезпека. Таке це далеке від нас, та часом, у спокійніших хвилях, варто, щоб ми і до чужих приглянулись", закінчує він.

МАДЯРСЬКІ ПОГРОМНИКИ ПРИ РОБОТІ.

УЖГОРОД. — Коли до Ужгороду приїхали бувші українські міністри, д-р Бращайко, д-р Е. Бачинський і д-р М. Долинай, що колись в імені українського уряду Карпатської України їздили до Будапешту на переговори з мадярами, то підмовлене місцеве мадярське шумовиння привитало їх у готелі „Корона" камінням і образливими вигуками. Найгірше потерпів Е. Бачинський, що приїхав туди перший. Замітне, що Бачинський москвофіл і ворожо ставився до свідомого українського руху. Та це не врятувало його перед мадярами і мадяронами.

СИЛЬНА ПРОТИПОЛЬСЬКА ПРОПАГАНДА В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — В Німеччині цілою парою розвинулась протипольська пропаганда, в якій на адресу Польщі падають погрози, що німці готові стерти Польщу з лиця землі, коли вона буде їх провокувати. Ця пропаганда розвинулася після того, як Гітлера відвідав данціґський націстичний лідер, Ферестер.

ВЕЛИКІ МАНЕВРИ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН. — В Англії відбулись великі летунські маневри, в яких брало участь коло 1,300 бойових літаків і коло 1,200 пролетунських батерій. Деякі частини краю в часі маневрів мусіли на деякий час гасити світла.

["SVOBODA" (LIBERTY)]
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1,25	Six months	$1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОТРІБНИЙ ЗАКОН

Дня 1. серпня ухвалив сенат так званий реєстраційний закон, що позволяє іміґрантам урегулювати своє становище в цьому краю й стати його громадянами. Цей закон був ухвалений палатою вже давніше, бо ще 5. червня, і тому він перейшов до підпису президента, котрий він по всякій правдоподібності одержить.

Цей закон відноситься до тих іміґрантів, що дісталися до Злучених Держав безправно перед 1. липня 1924. року, та до тих іміґрантів, які не мають ніякого офіціяльного рекорду щодо постійного поселення в Америці. Цей закон надає цим людям право набути цертифікат реєстрації й приступити з ним до набуття громадянства. Досі це право мали лише ті, що прибули до Злучених Держав перед 3. червня 1921. року. Отже новий закон розтягає це право для тих, котрі прибули між тою датою й датою 1. липня 1924. року, а котрі досі, щоправда, не підлягали депортації, але не могли стати громадянами Злучених Держав.

Щоб скористати з нового закону, іміґрант (чи іміґрантка) має: 1) доказати своє прибуття до Злучених Держав перед 1. липня 1924. року; 2) доказати свій постійний побут у Злучених Державах від часу прибуття; 3) доказати добрий моральний характер; та 4) доказати, що не підпадає депортації.

Як лише президент підпише закон, всі, що хочуть із закону скористати, мають написати або піти особисто до найближчого іміґраційного й натуралізаційного бюра або до „Іміґрейшен енд Натюрелизейшен Сервіс" у Вашинґтоні й дістати формуляр 659. Виповнивши його уважно, мають його віддати до бюра, звідки його дістали. Як він буде потверджений урядом, то іміґрант уже буде вважатися зареєстрованим і йому видадуть „сертифікейт оф реджістрі", на основі котрогс йому можна буде видати цертифікат прибуття й він може стати громадянином. На випадок виїзду з Америки він буде мати право дістати цертифікат повороту. Оплата за реєстрацію виносить 10 долярів.

Скільки людей скористає з цього нового закону, наперед не знати. Припускають, що буде їх сотки тисяч. Є він без сумніву справедливий, бо усуває багато важливих перешкод для людей, які часто зовсім у цьому не завинили, що знайшлись у важкому положенні перед американським законом. Іміґранти добивалися такого закону. Як він дістане підпис президента, вони повинні з нього вповні й без вагання скористати.

СКИГЛІННЯ МАЛОДУХІВ

Після упадку Карпатської України частину нашого громадянства охопила зневіра. В українському громадянстві та в українській пресі почали говорити про „дисконюнктуру", себто про дуже несприятливий для української справи збіг обставин (в протилежність до „конюнктури", що малаб визначати сприятливий збіг обставин). Маловіри твердять, що українська справа зайшла в мертвий кут, і що її не підпирає ані одна велика держава, і навіть Німеччина, що на неї всілякі малодухи покладали стільки своїх надій та сподівань, виявила підчас карпатської трагедії своє незацікавлення українською справою.

В останньому вони мають рацію. Навіть Німеччина, всупереч усім вигадкам та наклепам усяких людців, що хотіли представити ввесь український рух як якусь „німецьку вигадку", не виступила в оборону Карпатської України й віддала її на поталу ворогам. Але що з того?! Чи дає це ствердження право говорити про „безнадійний стан української справи"? Чи можна й справді думати, що оте зовнішнє й тимчасове незацікавлення великих держав українською справою присуджує український рух на якийсь занепад чи безвихідність?

Українські малодухи, оті нікчеми, що галасують про „дисконюнктуру" української справи, вживаючи залюбки предовге й паскудне чуже слово, виявляють впрост неймовірне незнання нашої історії визвольної боротьби, виявляють повне невміння дивитися на речі в історичній перспективі і бачити їх у голій дійсності без усяких прикрас партійної засліплености чи боягузної малодушности. В противному разі вони й самі ствердилиб казковий **поступ** української свідомости та націоналістичної завзятости, що його виявляють саме тепер українські народні маси як на всіх українських землях під займанцями, та, і за кордонами, в еміґраційному розсіянні. Ніколи ще широкі українські народні маси не горіли так бажанням української державности; ніколи ще вони не виявляли такого зрозуміння її необхідности для кожного члена великої української родини; ніколи ще вони не виявляли такої готовости до жертв як саме тепер, коли, на думку малодухів, українська справа набрала безнадійного вигляду, а, на нашу думку, коли вона саме зробила величезний крок до своєї святої мети. В наших часах великих політичних заверюх, в наших часах найбільш неймовірних змін у міждержавних відносинах, тільки оцей націоналістичний запал українських народніх мас і має значіння, тільки ота готовість широкого українського загалу піти на найбільші жертви, щоб тільки осягнути свободу українського народу, щоб він сам міг господарювати в своїй власній хаті, і може вирішити позитивно долю української державности. Погляньте на долю Чехословаччини: що з того, що чехословацька справа мала за собою зацікавлення великих держав, які не тільки збудували чехам державу, але й дали їм на послуги ще й інші народи? Здобувши собі державу з казковою легкістю, чехи зтакою самою легкістю — навіть без одного стрілу! — її й утратили. Вони навіть не подумали свого часу привязати до справи своєї державности ті народи (в тому й українців), що знайшлися під спільним дахом. Навпаки, вони зробили все можливе, щоб ті народи до себе знеохотити. Вони навіть не подумали вжити в оборону своєї державности всі оті нечисленні запаси зброї (чеська армія була одна з найкраще озброєних у світі!), що знаходилися в їх розпорядженні. Вони не вміли цінити своєї державности, що їм занадто легко дісталась, і тому її втратили. Вони занадто покладалися на силу й запевнення тих, що їм ту державність збудували, і жорстоко за цю свою легкодушність заплатили. Заплатили не тільки втратою свободи, але й — що гірше! — втратою чести. В очах цілого світу вони виявили, що вони не доросли до власної державности, бо її не боронили, бо нею не дорожили, бо людська натура дорожить тільки тим, що тяжко дістається, тільки тим, на що вживає власних зусиль, власного труду, тільки тим, що коштувало терпінь і страждань.

Ми не хочемо йти чеськими слідами. Ми хочемо, ми прагнемо української державности. Українська державність зробилася метою цілого життя вже багатьох українців, і вони знають, що здобути її — а головно втримати — вони зможуть тільки шляхом розбудови власних сил українського народу. Великий український нарід хоронить у собі непереможні сили; частина їх уже в русі, але частина ще залишається похованою під порохом і попелом, що залишили нам століття поневолення.

Ще двацять років тому порох і попіл вкривали густим шаром усю територію України від Кавказу по Попрад. Тільки денеде, і то найбільше в Галичині, блимали живі вогники, що засвідчували про придушений вогонь національної свідомости. Але за ці двацять років переведено кольосальну, неймовірну роботу; окремі вогники позливалися в багатьох місцях в одне величне яскраве полумя, що нщить і перепалює до решти ворожі перепони.

Події Карпатської України були тільки вибухом отого святого вогню національного завзяття. Ще двацять років тому там була мертва пустеля. Ще десять років тому гетьман Скоропадський продавав цю частину української національної території, мадярам, як непотрібне старе шмаття. Але праця українського націоналізу не могла оминути й цього закутка української соборної території, і от прийшов час, і мертва пустеля заговорила живою українською мовою, заспівала стоголосими українськими гимнами, заросила срібно-зелену землю щирою українською кровю. І ті самі гетьманці, що ще десять років тому відкидали Карпатську Україну як непотрібне шмаття, шукають уже — але як завжди, мильними дорогами! — виновників утрати державности Карпатської України. Цілком ясно, що тих виновників вони знаходять не в мадярах, яким самі підторговували свого часу Карпатську Україну, а в... українських націоналістах, що зорґанізували Січ та намагалися боронити беззбройні — не так саму Карпатську Україну (що було неможливе), як славу українського імени, що їм цілком добре вдалося.

Алеж і в цьому — подумайте! — який поступ! Навіть такі політичні спекулянти, як скоропадчуки, поволі, огризаючись, опинаючись та запаскуджуючи повітря, всеж стають на шлях української соборности! І їм, бачиться, вже болить доля Карпатської України! Багато в тому удаваному болі брехні. Але багато й примусу, того непереможного примусу, що ним пробуджений український нарід жене всіх своїх блудних синів на поклін українській ідеї.

Евген Онацький, Рим.

Країна ґрафів і селянської нужди

„З мадярської точки погляду найбільшим злочином було відділення Мадярщини від Австрії і детронізація Габсбурґів. Доки Габсбурґи держали владу над тим краєм, так довго мадяри користали з добродійств цивілізації. Коли вони відійшли, протерлась тонка поволока західньої культури й уступила місце інстинктам азійської крови".

Це сказав неякийсь чужинець, тільки мадяр з крови й кости, Одеон Бенічкі, міністер внутрішніх справ в уряді „білих" в 1919 р. Жахіття терору Белі Куна в Мадярщині відомі в цілій Европі. Але не було краще, коли йому на зміну вернулися до влади „білі".

Ця азійська кров є, здається, найглибшою причиною того факту, що Мадярщина, хоч і положена в осередку Европи, йде в своїм розвитку відмінними шляхами від европейських. Її політичний устрій, це своєрідна диктатура в стилю якогось освіченого абсолютизму, тільки зверха прикрита поволокою европейського парляментаризму. Її суспільний лад це закостенілий февдалізм середньовічного духа, який давав тому устроєві в минулих століттях сенс і життя, тому цей лад давить нестерпним тягаром девять десятин населення. Мадярщина немов застигла у своїм розвитку на порозі 20. століття. Коли в Европі всі краї в останніх десятиліттях перейшли глибокі еволюції суспільні й політичні, одинока Мадярщина засклепилась у своїм февдалізмі, а всі повоєнні спроби реформ розбивались на нічім.

Всюди в Европі прийшли до голосу „нижчі" верстви і перебрали в свої руки керму політичного життя. В Мадярщині до нині панує всевладно замкнена герметично в собі каста ґрафів і вищої аристократії. Коли в 1919 р. вибухла демократично - ліберальна революція, на її чолі станув ґраф Каролі, який до такої ролі не дуже надавався. „В Мадярщині ґраф є потрібний навіть при переведенні демократичної революції, а Каролі був одиноким аристократом, що до того надавався" — так вияснював закордонному журналістові кілька літ пізніше один з радикальних діячів, орґанізатор тієї революції. Цікаво зазначити, що за тогож Каролія один з провідників урядової пропаґанди, жид Ґаспар, уложив і почав поширювати клич „нем, нем, сога" (ні, ні, ніколи), що стало пізніше гаслом мадярського націоналізму.

Земельна реформа є від півтора століття пекучою справою внутрішнього життя Мадярщини. Ще в половині минулого віку казав Франц Дак, провідник мадярських лібералів: „Наша влада віддала 70 тисячам шляхти чотири пяті всієї землі, а тимчасом сім мілiонів селян не має ані пяди землі". В 1914 р. третя часть всеї землі (звиш 6 міліонів на всіх 20 міліонів гектарів) була власністю двох тисяч аристократів. Сім міліонів безземельних і малоземельних селян кипіло страшним обуренням. Ця маса не мала ніякого політичного значіння, бо тотальний терор, невідступний товариш кожних мадярських виборів, дозволяв тим міліоновим масам вибрати тільки 2—3 представників своєї кляси. Пів міліона робітників у 1914 р. мало в парляменті більше заступників, ніж 7 мілонів селян. Коли на поверхні політичного життя виринув талановитий хлопський провідник Ахім і була надія, що його енерґія й хист піднімуть селянські низи до боротьби за свої права, то небавом Ахім згинув від куль трьох братів Чілінскі, синів великого землевласника. З його смертю завмер теж і визвольний рух низів.

По війні соціяльна структура залишилась незмінена, а господарська кріза погіршила долю селянської маси і ще більше загострила питання земельної реформи. Мимо цього ніяка політична ґрупа не спромоглась відважно поставити це питання. Панівна каста боїться реформи, бо це підтяло би її політичне значіння. Щоби розладувати реформістичний гін, звернено увагу загалу на жидівську проблему і справу ревіндикації втрачених у війні територій. Вибори, що відбулися перед кількома днями, принесли черґову невдачу ґрупи дрібних селян. Видно й новий парлямент не наставлений на реформи.

Але цієї справи не дасться вже більше відкладати. Мадярщина знайшлася в цих днях на історичному закруті. Бій Німеччини за опанування Мадярщини скінчиться вже в найближчому часі, а про його вислід не може бути сумніву. Досі ще правлячі круги опираються німецькому натискові. На перший погляд такий опір незрозумілий, бож мадяри в спілці з німцями можуть тільки виграти в закордонній ділянці.

Діло одначе в тому, що німецькі впливи не обмежились би підпорядкуванням одної тільки закордонної політики. Промова міністра Чакія в Шопрон, в котрій він виступив проти „невідповідальних (німецьких) елементів, що мішаються насом нетактовно й легкодушно у внутрішнє життя мадярської держави", є доказом, що ті впливи не обмежились би ділянкою закордонної політики. Підпорядкування Мадярщини Гітлерівській Німеччині потягне за собою неминучі глибші переміни також у соціяльній структурі. Тому так довго опирається німецькому натискові каста ґрафів і аристократів. У Будапешті мусять знати про те, як Гітлер загрозив, що відкличе німецькі леґіони з Еспанії, коли ґен. Франко відтягав з суспільними реформами, „бо німецькі жовніри не будуть проливати своєї крови на те, щоб великі земельні власники дальше визискували еспанських селян". — („Новий Час").

М. Д.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

З БОЇВ ЗА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

(4)

Між піснями професори Голота, Неврле й Матвієнко викликують у хлопців хоробрий настрій, а також пояснюють значіння бою, охорони, офензиви і т. д. Були теж вислані звязкові на роверах, щоб розвідати ситуацію на фронті. Коло 10. год. вертаються і голосять, що частини чеського війська відступають. На цю вістку учень-командант Козичар видає наказ бути на поготівлі до бою. Хлопці з бойовим запалом домагаються зброї. Приходять вісті, що хустська Січ приходить у напрямі Севлюша на фронт та несе семинаристам зброю. Цю вістку витають хлопці з ентузіязмом. Надходять вісті, що мадярські терористи з реґулярною армією займають пограничні села Фанчиково, Тростник і Олешник. Резерва чеського війська пакує все військове майно на вози і відходить у напрямі Хуста. Це робить погане вражіння на населення, яке з огірченням слідить за втікаючими чеськими військовими частинами. Пів до 1. год. хлопці розділяються на два відділи по 75, щоби пообідати на переміну. Одначе звязковий, який був висланий, щоби про це повідомити мензу, вертається з вісткою, що кулі залітають аж по мензу (дівочий інтернат на західній частині Севлюша), а з причини цього хлопці на обід не підуть. В 12:45 приходить січовий старшина, поручник Чучка, з наказом: „Хлопці, до зброї". Хлопці виходять перед школу і відходять трійками по зброю на залізничу вулицю.

Тут розділяють між ними 20 крісів і по 50 набоїв. Ця частина відходить на фронт під командою одного вислуженого вояка, свідомого селянина, в напрямі Ардівця, на кінець Севлюша: Грицак, Янчик, Штефанюк, Угрин, Шмеглик, Бунч, Гаврилишко, Козак, Салай, Гомонай і інші.

Неозброєна частина вернулась у напрямі Хуста Копанською вулицею під проводом Ковача, Голоти, Козичаря. Поручник Чучка з наказу команди лишився в Севлюші з вище наведеною 20-кою, щоби боронити втікаючі цивільні особи. Чеське військо відступало в напрямі Хуста пів до другої год., мадяри заняли Севлюш у 2. год. по обіді. З уступаючих двацятьох Січовиків з Севлюша один на місці поляг, решта 19 уступила в напрямі Великої Копані. При відступі дістав звязковий від команданта Ковача наказ, щоб забезпечитись на горішнім кінці Копані, щоби боронити мадярський наступ на дальшу територію.

Неозброєна частина семинаристів 130 людей під проводом проф. Я. Голоти в год. 12:45 подалася взад у напрямі Копані, щоб, здобувши зброю від уступаючих частин чеської армії, залягти на відповіднім місці та приготовитись до приняття мадярських бандитів. Хлопці не снідали, не обідали, вбрані у пантальонах, в півчеревиках, дощ зо снігом, метелиця, але настрій був бадьорий, співали пісні бойові. З другої сторони Севлюша чути вистріли з крісів, скорострілів та гармат. По дорозі з Севлюша до Великої Копані переїжджають біля нас відступаючі частини чеського війська у військових тягарових автах, возах прискореним маршем. Чехи насміхалися з хлопців, закидуючи їм ріжні українські кличі в іронічнім значінні.

У великій Копані ціле село по боках головної дороги зо сльозами в очах проводить наших фронтовиків. Так уступаючи, перед Копанею підходять до стації біля двох кільометрів від села Копані.

Тут затримують і роззброюють чеські військові частини. Рядовики (вояки-чехи) не хотять віддавати зброї, та мало що не дійшло до зудару з нашими. Та на наказ прибулого чеського підполковника (вмів по українськи) віддають зброю: кріси, набої, кілька тяжких скорострілів, кілька легких, ручних ґранат, яких не багато брали, бо не знають з ними обходитися. Приходять три вагони моторового поїзду, у які всідають хлопці зо зброєю. Чеське військо відійшло. Кілька з них вояків-українців ідуть з нашими Січовиками на фронт. Хлопці вже мали також військові плащі, шоломи і т. д.

Моторовий поїзд відходить у напрямі Королева над Тисою. Хлопці співають. Решту зброї відпроваджено до Хуста, до владної будови. На стації залишився командант Ковач з 4 мужами. В Королеві хлопці висідають і приготовляються приняти мадярів. Одна частина хлопців відходить у напрямі Горбків під командою селянина Кришки. Ті хлопці перед селом відпочивають та підчас відпочинку бачать, що з гори сходить ґрупа людей, яких не пізнати. Люди за якийсь час повертаються і зникають за горою. Вислані розвідчики в село приносять вістку, що це були мадярські терористи, які відійшли в напрямі Королева.

Командант видає наказ, щоб через гори наші відступили до Кривої. Одначе семинаристи відповіли, що вони не йдуть нікуди, але тут чекають на мадярів.

Командант Кришка з кількома цивільними Січовиками відійшов. Один із Січовиків, який був у цій ґрупі, котра відступала на Криву, оповідає, що як вони віддалилися щось три кільометри від семинаристів, які залишилися, почули вистріли. Вістка про тих семинаристів не прийшла. (Що з ними сталося, подаю на кінці цього зізнання, довідавшись від одного селянина. — Прим. Шинкаренка).

Тимчасом решта, що були в Королеві, як висіли з моторки, були розділені по кватирах. Одначе спати з хлопців ніхто думати й не міг, бо цілий час було чути бойовий гомін зо сторони Севлюша. Тимчасом на копанській стації докінчував роззброювати чехів пор. Чучка з 15-ма Січовиками.

Памятний четвер, 16. березня 1939.

В Королеві одержали ми наказ з Хуста відступити за Тису, за міст. Одначе це не обійшлося без страт. Бо в середу вечором так були розділені Січовики й семинаристи, що одна частина рано не була повідомлена, що є приказ відступити за міст і наступаючі мадяри в завзятім бою їх перемогли й повбивали всіх.

Тимчасом у год. 10. розгорівся на королівськім відтинку завзятий бій. При помочі верецьких Січовиків вдалось мадярів два рази відбити, так, що до пів до другої пополудні мадяри нічого не могли зробити. Тимчасом мадяри звернули всю силу на копанський відтинок. Заговорили знову всі роди зброї, а також літаки. Тимчасом чехи, умовлені з мадярами, дали з Хуста два гарматні вистріли, що Хуст уже випорожнений чеським військом та що мадяри можуть свобідно й боками йти на Хуст. Бій був завзятий та рішив його мадярський літак, який немилосерно косив наші ряди, а був яких 100 метрів високо. Почався загальний відступ до Хуста. Тим відтинком фронту командував поручник Чучка. Його адютантом був асп. Зварич. Відступ перебрав проф. Голота. Та відступати було годі, бо мадяри з правого крила вже майже вдерлися на зади; та врятувала нас одна сотня, котра прийшла з Хуста на поміч під командою проф. Голоти. Поручник Чучка також чудом урятувався.

(Дальше буде).

•З ДНЯ•

ЯК ВОНИ РОЗУМІЮТЬ „МИР".

У „Ню Йорк Таймсі" з 3. серпня ц. р. знаходимо таку новинку:

„Лондон, 2. серпня. — Уряд стратив у нинішніх додаткових виборах в Брекон і Реднор один парляментарний мандат на користь Партії Праці. В. Ф. Джексон, лейборит, побив консерватиста Р. Генінґа Филипса 2,636 голосами. В. Джексон, по перечисленні голосів, сказав: Я несу з собою для премієра Чеймберлина домагання від незалежно думаючих людей з Брекон і Реднор, що вони хочуть більше рішучости в заграничній політиці і що вони вірять, що час прийшов, щоб створити безпроволочно "мировий фронт націй".

ХОЧУТЬ РІШУЧОСТИ.

Англійські соціялісти, сформовані в Партії Праці, вже від довшого часу гостро критикують Чеймберлина, що він залагідно поступає з диктаторами і що їм уступає. По Мінхені вони йому малощо не зірвали голови. Що Чеймберлин мусить уступати, бо інакше втопить край у війні, англійським соціялістам байдуже. Коли треба, вони готові на війну. А все це в імя „миру". Для миру треба творити „мирний фронт" і тим мирним фронтом ударити по противній стороні, так, щоб через потоки крови і міліони трупів знов забезпечити собі мир.

Все це робиться для миру. Треба признати, що є в тому певна льогіка і послідовність.

ЯКБИ НАШІ СОЦІЯЛІСТИ ТАК РОЗУМІЛИ МИР.

Порівнявши те, що думають англійські соціялісти про мир, із тим, що думають наші, побачимо величезну ріжницю. Англієць думає про мир для свого народу; мир, получений з користю. Коли хтось той корисний мир скаламучує, то в його імя англійський соціяліст перемінюється у крайнього мілітариста. І то такого, що зажене в кут консерватиста Чеймберлина.

Зате наші соціялісти під миром розуміють мир за всяку ціну, серед усяких відносин, навіть зо шкодою для свого народу. Наші соціялісти не люблять проливу крови, втрати людського життя, без огляду на це, чие це життя. Перші є за мир з політичних причин і готові його обороняти проливом крови; наші є за мир із гуманітарних причин, уважаючи його беззастережно кращим, ніж якийнебудь пролив крови.

ЧОМУ ВОНИ БЕЗЗАСТЕРЕЖНО ЗА МИР?

Якби наші соціялісти не були беззастережно за мир, а обороняли його лиш тоді, коли він корисний нашому народові, то вони, подібно як англійські соціялісти, мусілиб нині стати крайніми українськими мілітаристами. Бо положення наше тяжке, нарід поконаний ворогами, мусить зводити тяжку боротьбу, щоб визволитися з ярма, мусить проливати кров.

ЗАОЩАДЖУВАННЯ ПРОЛИВУ КРОВИ?

Нині на наших землях умирає з руки наїзників більше людей, ніж умирало в часі визвольної боротьби.

Большевики виморили голодом поверх пять міліонів людей. Щонайменше міліон вистріляли впродовж своєї кривавої господарки. А пару міліонів людей вислали на заслання. Внаслідок того українське населення стоїть майже на місці, хоч плідність українського народу найвища в Европі. Населення Польщі від 1921 року до нині зросло на сім міліонів мешканців. Українці під Советами, беручи пересічний дво-відсотковий приріст за 20 літ, повинні були зрости на 12 міліонів. А де вони? В отвертому бою згинулаб одна десятина того, що гине потайки в большевицькій неволі.

Багато українців гинуть також під польським й іншими займанцями.

МИР ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ.

Культурні народи, без огляду на свою миролюбність, трактують мир із застереженням. Вони не кажуть „мир за всяку ціну", тільки „мир серед даних обставин". Коли дані обставини покажуть, що мир працює на шкоду для їхнього народу, вони є проти миру; вони тоді за війну в імя їхнього миру.

Не диво, що політичні партії чужих народів скоріше з собою зговоряться, ніж наші. Бо хоч вони говорять ріжно, то все мають на увазі одну ціль: добро свого власного народу.

ЗГІДЛИВІСТЬ АНГЛІЙЦІВ.

Журналістка Ен МекКормик недавно писала, що англійці вміють висказувати ріжними словами той самий зміст. Вона казала, що не ріжнились між собою навіть два англійські міністри, Чеймберлин і Інскип, коли недавно перший у парляменті сказав: „можлива війна, тому треба добре зброїтись"; а другий перед слухачами в Шотляндії сказав: „війна неможлива, бо ми добре зброїмось". Оба вони сказали те саме, бо оба натискали зброєння і від нього робили залежним мир.

Зате серед українців можна почути однакові фрази, як ось „єдність". Алеж який відмінний зміст вкладає у те слово кожна група.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В „Свободі" з 7. серпня ц. р. на четвертій сторінці поміщена фотографія молодого українського професіоналіста, Михайла Лисогіра, якого через помилку підписано Ілько.

ДВАЦЯТИЛІТНЯ ПОВІСТЬ.

Один із японських щоденників у Токіо друкує повість, яка тягнеться вже від 20 літ. Дотепер видруковано понад 7,500 підвалів. Перший автор цієї повісти помер перед шістьма роками, а продовження пише його син. За цей час померло теж багато читачів цієї повісти, не докінчивши її читати, і прибуло багато нових, що не знають більше, як половину повісти, проте вони з зацікавленням читають її продовження. Східні замилування до довгих оповідань вимагають очевидячки східньої терпеливости.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

POLES AND UKRAINIANS

To the Editor of The Post—Sir: Within the last few days the American news agencies have reported that an intensive roundup of Ukrainians in Poland is under way. This is in connection with an alleged discovery of an espionage plot backed by Germany. The United Press put those arrested in eastern Galicia at 40 and the Transradio News reported the evening of August 1 that 600 were seized. The dispatches, conveying the announcement made by the Polish government, implied that the arrests were made on the charge of espionage for Germany. Among others it was reported that the chief editor of the Ukrainian daily in Lvow, Dilo, was also arrested and his newspaper confiscated. The Washington Post also published an item entitled "Poles Arrest Ukrainian Nazis." I believe the situation requires some explanation.

Facing the menace of the German power, Poland is in a precarious situation. Not only is she in danger of invasion by Germany, but she is also undermined by her own internal troubles which slowly develop to a catastrophic stage. Her odds are growing as the tide of national movements of her minorities, amounting to slightly less than half of her entire population, is rising under the spell of general European situation, and especially under the pressure of the increased oppressive tactics of the Polish government. Of course the foremost minority group are the Ukrainians. It is therefore most natural that the Poles, to conceal their perilous internal situation, should call the newly seized Ukrainians "Nazis" or even "Nazi spies."

Are those Ukrainians Nazi spies? Of course not. They are no more Nazis than the Poles themselves. Everybody knows that and the Poles know it best.

EUGENE SKOTZKO,
Director of the Ukrainian Bureau.
Washington, Aug. 2, 1939.

(The Washington Post: Monday, August 7, 1939.)

NATIONAL SOCIETY IS ORGANIZED BY UKRAINIAN GROUP

By VYLLA POE WILSON

A new national society was organized in Washington last night when the Ukrainian-American Society was formed at a meeting in the Y.W.C.A. Administration Building.

The activities of the new group are to center around cultural programs, good fellowship and friendly relations with other social groups.

At last night's meeting Gregory Shlopak was elected president. He had had much to do with calling together of the group, and all present pledged him faithful support and cooperation.

Other officers were chosen as follows: Walter Patrick, secretary; Theodore Carpin, treasurer, and John Wasko, sponsor.

Committee Heads Are Named

Mrs. Julia Carpin will be in charge of publicity, while Miss Marusia will head the chorus committee.

Plans are being made for several special meetings to take place in the fall.

Although the Ukrainians are newcomers, for the most part, in Washington they have entered wholeheartedly into the social and cultural life of the city.

Last night President Shlopak announced that a cappella chorus is being formed which will partipate in the Y.W.C.A. fall folk festival.

Miss Marusia Kissell, who has appeared in many concerts and on radio and has toured through the East with a chorus of 30, will have charge of the organization affairs of the new chorus.

A list of committee chairmen will be made public in a short time. Speaking of the Ukrainians, President Shlopak said last night:

"The Ukrainians are a high-spirited gifted people, with a nature as wide and vast as the steppes of their birthplace. Their men are strong and stalwart, their women robust and beautiful and their country the richest in the world.

Will to Survive Preserves Race

"Courage, wisdom and an indomitable will to survive characterize the Ukrainian people and preserves them from oblivion and gives them strenght to continue their noble struggle for national independence. Never in peace, always in war, the rebellious Ukrainian soul has lived on, gathering through the years a rich treasury of tradition, history and song.

"Today their cherished traditions are valuable contributions toward our American culture—which is a new thing, created out of the many peoples that make up our great nation."

(Times-Herald, Washington, D. C., Friday, August 4, 1939.)

Йому можна.

Приходить до коршми жид і ендек.

— Я попрошен две вудкі.

Ендек зміряв іронічно жида й каже:

— А мнє два вудкі.

Жид подивився на ендека, збентежився, а потім усміхається й самопевно каже:

— Ни-ни! За мое пенендзи мнє можна сен поміліць.

РАДІОВІ ПРОГРАМИ

Українська Торговельна РАДІО ПРОГРАМА надається кожної суботи в годині 3:30 пополудні, зо Стації W.H.O.M. Анонсер — Евг. Жуковський. Зарядниця Торгов. Інтересів Руза Красновська.

Ф. Ґунтен.

ПРОФЕСІЯ

„Поважаний Пане!

„Пригадуєте собі без сумніву, що вчора на Королівському майдані Ви в простацький спосіб наговорили мені дурниць, ще й чинно зневажили. На щастя, я заволодів своїми нервами й не відплатився Вам у тій самій мірі. Ви мабуть усвідомлюєте собі, які наслідки може потягнути за собою ця словна й чинна напасть на невинну людину. Як людина чести я мусів би, очевидно, визвати Вас до двобою або подати на Вас скаргу до суду, щоб зреґабілітуватись у прилюдній опінії. Одначе тому, що я по своїй вдачі людина згідлива й не люблю зайвого розголосу, я готовий відступити від двобою й скарги та полагодити справу з Вами мирним способом. А саме, пропоную як вирівняння, щоб Ви зложили на місцеву бідноту 50 марок, покликуючись на мою образу.

„При цьому дозволю собі додати, що сам, на жаль, належу до місцевої бідноти. Якщо отже бажаєте уникнути окружної тяганини й звязаних із нею коштів, прошу цю суму скласти безпосередньо на мої руки.

„Прийміть вислови моєї справжньої пошани

„Севастіян Ліонель".

Я прочитав цей лист один раз, опісля вдруге й утрете. Ця людина або помилялася щодо адреси або божевільна. Ніколи нікого я не зневажив чинно на Королівському майдані. Від років я взагалі нікого не зневажував, цілком вийшов із вправи...

Найкраще буде, як цього пана попрошу до себе, — рішив я врешті, — непорозуміння певно виясниться.

Він прийшов точно. Не сам, але в товаристві свідка. Пан Ліонель зробив на мене фатальне враження. Виглядав як маріонетка на відпустці з театру, що за годину знову повисне на мотузі між реквізитами.

Тільки станув у порозі, окинув мене вбивчим поглядом і вигукнув:

— Так, це ви.

— Хтож я такий, мій пане? — спитав я здивований.

— Людина, що мене чинно зневажила.

— Дурниці, пане Ліонель! За хвилину все виясниться. Передучора я взагалі не був на Королівському майдані й не бачив вас ніколи в житті, а передусім ніколи вас не зневажив.

Ліонель звернувся до свого товариша:

— Вікторе, кажи! Він, чи не він?

— Він, — відповів коротко свідок і хитнув головою.

Я розсміявся.

— Ви помиляєтеся, мої панове, пригляньтесь до мене краще. Цілком певно помиляєтеся! З якої речі я мав би зневажати незнану мені людину?

—У цьому й заковика... — кинув Ліонель.

Я почав їх переконувати:

— Отямтеся, панове. Адже не можете ставити проти мене голословних закидів.

— Ні трохи не голословних — відповів Ліонель голосом, що дратував своїм спокоєм. Свідок бачив, Нічого на це не вдієте. Вчора ви зневажили мене чинно на Королівському майдані і кінець. За це мусите заплатити 50 марок на місцеву бідноту, як це написано в листі.

— Можу доказати мою неприсутність до цієї справи.

— Можливо, але цей доказ буде фальшивий. Ліонеля ніяк не можна вивести з рівноваги.

Я мало не скаженів.

— Ви нахабні! — вигукнув я врешті.

— А ви ґенґстер! — відповів звичайнім голосом.

— Ви звичайні шантажисти, мої панове!

— А ви звичайний боягуз, що хоче викрутитися з афери.

— Що ви сказали?! — обурився я, наближаючись до Ліонеля.

— Я сказав: боягуз.

— Відкличте це слово!

— Мені ані не сниться.

— Зараз відкличте це слово! — кричав я, доведений до крайности. — Бо...

— Бо що?...

Глянув на мене визивающо, а я дав йому ляща в щоку.

Ліонель не рушився з місця й ще спокійніше, ніж досі, сказав:

— Тепер хіба не заперечите, що ви мене зневажили...

— Ні, на цей раз ні.

— І очевидно волієте скласти на мої руки 50 марок, аніж тягатись по судах...

Я радо дав би йому ще кілька лящів, але на це не дозволяла мені моя каса. Отже я дав йому 50 марок і показав йому двері.

На прощання він низько поклонився й сказав:

— Дуже дякую, мій пане, я не чую вже до вас жалю... Це теж професія, як багато інших... І хіба мусите признати, — професія ні трохи не легка...

Пер. К.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Тов. „Зоря", від. 69., відбудуться в суботу, 12. серпня, в год. 7:30 ввечір, в Карпатія Гали. 217-19 Іст 6. вул. в Ню Йорку. Проситься всіх членів прибути на збори. — Михайло Ликтей, секр.

ПОВІДОМЛЕННЯ. — ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Місячні збори Бр. св. Василія, від. 339., відбудуться в **суботу, 12. серпня, в годині 6. ввечір, під ч. 3322 LAWRENCE ST.**

На цих зборах буде прявний **гол. предс. У. Н. Союзу М. Мурашко.** Отже просимо всіх членів і члениць прийти на означений час, бо маємо багато важних справ до полагодження. Члени, що не прийдуть на ці збори, заплатять кару 50 ц., а урядник $1.00.

Також просимо довгуючих членів вирівняти на цих зборах свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Кличемо ще раз до членів нашого відділу: вписуйте свої діти в члени У. Н. Союзу!

УРЯД:
Ів. Сорока син Макс.; предс.; **Ів. Бішка,** кас.; **Ів. Сорока** син Мих., секр.

СУПЕРЕЧКА ЗА НАЗВУ.

Федеральна торговельна комісія назвала це морське сотворіння раком („крейфіш"), а не гомаром („лобстер"), як цього домагаються рибаки. 10-літнього Денія Дейвиса, що піймав собі такий „обід", не дуже журить ця суперечка за назву.

Ганс Бетге.

ЗАЙДИГОЛОВА

Він знав, що все стоїть на одній карті: не вдасться діло — то може і доведеться вмерти. Так і було. Якщо в нього є ще те щастя, то ще раз засяє сонце його слави. Він іще раз покаже зуби долі і ще раз спробує кинути всю злякану Европу під ноги. Він вірив таки у свою зорю непорушно і моливсь до неї.

Задуманий глянув довкола себе.

При березі хиталася на водах бриґантина, що при перших досвітках принесла його з Ельби. А там угорі лежали в сяйві над синім морем Канни. Там мабуть ніхто й не догадувався, що цісар так близько... Понад бриґантиною кружляли меви й голосно кричали. Вони дерлися пронизливо, начеб віщували нещастя.

Наполеон переглядав свою мужву. Це була горстка найвірніших, але гірко було йому глядіти. Та невжеж він гадає з цим лихо узброєним гуртом, що нічогісько не мав, крім любови до свого цісаря — невжеж гадає він відвоювати престіл?... Він мусів усміхнутись. Нужденні гороскопи!... Він тріпнув пальцями і порушився нервово. Та ні — подумав — хочби і без них... мусить вдатися! Він сам і його світла, щаслива зоря, та, що десь там за хмарами...

Якийсь старшина прийшов до нього і сказав, що кольона вже готова до маршу. Цісар кинувся на свою сиву клячу і оком перейшов по гурті своїх найвірніших.

— Позір!!...

Настала хвилина тиші.

— Вояки! Перші кроки на нашій дорозі ми зробили щасливо. Землю нашої солодкої Франції маємо вже під нашими ногами. А тепер: марш на Париж! Нам мусить пощастити, нам певно вдасться все, а я вас нагороджу по цісарськи!

— Вперед!

— Хай живе імператор!

І загорілись очі в людей і відділ цих дивних людей пішов упоред.

Цісар прямував до Ґренобль. Вибрав альпейську дорогу, щоб виминути ширші околиці та не звернути на себе загальної уваги. В перших селах, куди проходив, люди стовпіли з дива. Стискалися кулаки в кишенях.

НАЙДОСКОНАЛІШЕ ТІЛО?

Американський Союз Хіропракторів проголосив на своїй конвенції в Лос Анджелесі, що Силвія Герскайнд має найдосконаліші виміри тіла.

— Та невже це бич Европи, що сюди перейшов? Невжеж забаглося йому знову втопити континент у крові й вогні?...

Жінки гляділи кудись крізь вікна тай клали.

Але ті, що цьому цісареві колись служили, летіли задихані до нього тай питалися, чи позволив би йти з ним далі. І він їх забирав у кольонну. Хто не мав рушниці, брав ґралі, вили або ціп. Чота ставала щораз більш сороката і все більш зайдиголовська.

Мов іскра з вітром, летіла вістка про військо, що вже йде, машерує по битій дорозі. Із сільських хат вибігали люди до воріт і крихали: Хий живе цісар! І ставали в ряди.

— Добре! — подумав цісар — ще є люди, що вірять у мене. Булоб зле, якби так не було.

Але коли дивився на відділ, йому робилося недобре. „Цісар волокитів" —думав він. І що він мав робити з тією ордою? Але думка летіла далі — до Ґренобль. Там стояли три цілі полки. Там мусіло все вирішитись.

Чотири дні тривав похід, відділ став багатший на кількасот голов. Співали, пили вино і безглуздо бівакували. Пятого дня показався на обрії Ґренобль.

Комендантові міста зголосили, що наближається відділ цих зайдиголов і він дав приказ пятому лінійному полкові вирушити і схопити цісаря. З брязкотом зброї двигнувся полк та помаширував корсиканцеві назустріч. Наполеон побачив, як полк посувався проти нього. Він зрозумів, що це одна з вирішних хвилин у його житті. Так, він знав це добре. Чи заблисне промінистими вогнями його зоря ще раз — чи погасне?...

Ще мабуть ніколи не виступали проти себе такі два неоднакові відділи, як того непевного ранку перед містом Ґренобль.

Наполеон дав своїм людям наказ стануги. Він самий виїхав наперед до полку — поволі, в сірій шинелі з триріжньою шапкою на голові. Був дуже блідий на лиці, білки в його очах прижовкли. Всі вояки його пізнали.

Командант полку здержав військо. Він виїхав коротким рішучим кроком поза чоло.

— До стрілу кріс! — закомандував безглуздо.

Кріси піднялись. Тільки бракувало наказу: „Стріль!" Але Наполеон до цього не допустив.

— Камрати зпід Маренґо, Єни та Асперн! — залунав його дзвінкий голос, — чи пізнаєте мене?

— Так, ваша цісарська милосте!— крикнула мужва.

— Між вами знайшовся один такий, що хоче на мене стріляти — хай жеж стріляє!

І він розірвав шинелю і випняв груди. Та всі мовчали.

— Ніхто не зважився? — спитався цісар.

— Я знав, що це ви, мої славні вояки, і я вас люблю. І я знову тепер вас попроваджу, товариші зброї — хай живе Франція!

— Хай живе цісар! — залунав крик захоплення, полетіли вгору шапки і загорілись очі.

Наполеон приказав полкові зараз промаширувати в парадному поході перед собою з недбалою усмішкою, начеб тут нічогісенько не сталось. Полковник стояв з боку і йому було препогано на душі. Наполеон прикликав його до себе.

— Хто вас зробив старшиною?

— Ви, ваше світлосте.

— Хто вам надав ступінь сотника?

— Ви, ваша світлосте.

— А хто командант куріня?

— Ви, ваша світлосте.

— Добре. Але мені здається, що я міг би жадати бодай деякої вдяки — та ні, я знаю, що її світ не знає. Скиньте свої відзнаки і передайте їх найстаршому сотникові полку!

Старшина послухав.

— Шкода! — сказав цісар задумано — перше діло, яке я мусів зробити, була деґрадація.

Потім приказав полкові станути на чоло кольони вперед.

Гра пішла блискуче. З бравурою при звуках музики він увійшов до Ґренобль. Тисячі витали його білими хусточками з вікон. А далі пішов шляхом на Париж, назустріч своїй долі.

Назустріч островові св. Олени.

— Від Каннів до Ґренобль — казав звичайно Наполеон — я був нічим більше, як тільки вуличним зайдиголовою. Аж у Ґренобль я став знову цісарем Франції.

Переклав **М.М.М.**

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЧЕСТЕР, ПА. Місячні збори Бр. Сов. св. Духа, від. 237., відбудуться в неділю, 13. серпня, в 2. годині пополудні, в У. Н. Домі. Проситься членів прибути конечно на ті збори бо є кілька важних справ до вирішення. — Уряд.

ТОЛІДО, О. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 167., відбудуться в неділю, 13. серпня, в годині 2. пополудні, в місци, де звичайно. Проситься всіх членів прийти на збори бо є важні справи до полагодження. Притім сказали, чи нам потрібно галю на збори винаймати, чи ні, бо як до цього часу, то шкода тих грошей надармо з бр. каси викидати; для самих трьох урядників по двох чи трьох членів галі не потрібно. Рівнож даємо всіх до відома, що на будуче після ухвали уряд не може більше вкладки за члена висилати з бр. каси лише два місяці; значить, хто з членів задовжиться два місяці, а в третім не прийде на збори і не заплатить, буде суспендований. Члени суспендовані, котрі отримали посткарту від секр., зволять прийти та вирівняти свій довг. — Уряд від. 167.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334., відбудуться в неділю, 13. серпня, в У. Н. Домі, в годині 12. вполудне. Проситься всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Так само проситься членів вирівняти свої залеглости. — М. Задорецький, предс.; С. Морозович, фін. секр.-кас.; І. Жук, рек. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Звичайні збори Тов. Любов, від. 45., відбудуться в неділю, 13. серпня, в годині 2. пополудні, в домі Укр.-Амер. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Понеже є ухвала устроїти сінній баль, проситься членів, щоби всі точно зійшлись начас і взяли участь у зборах і вибрали балевий комітет. Є також інші важні справи до рішення. Тох, що мають намір стати членами У. Н. Союзу, проситься прийти скорше, щоб виповнити прозьбу. — Василь Стриковський, предс.; Антін Гарасим, кас.; Теодор Малик, секр.

БАЛТІМОР, МД. Місячні збори Бо. Пресв. Тройці, від. 320., відбудуться в неділю, 13. серпня, в годині ... пополудні, в гали У. Н. Дому, 3101 О'Донел ул. Проситься всіх членів прибути на означений час. Довгуючі члени, прийдіть і вирівняйте свій довг та не відтягайте з місяця на місяць. — Г. Шуліка, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Місячні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 292., відбудуться в суботу, 12. серпня, в годині 6:30 вечором, в гали У. Н. Дому при Мартін. Тому, що маємо важні справи до полагодження, приявність кожного члена конечна. Панове Союзовці, ради Бога, Ви кожний хочете мати свобідний час; отож і я хотів би, я не годен кожного місяця богатьом з Вас все пригадувати, щоби Ви платили, а ще до того й іздити по хатах, щоб зібрати, щоб було що вислати до Союзу за Вас. Ми хочемо, щоби кожний стояв в організації і був забезпечений на випадок, бо як каже пословиця, біда не спить, але часом як забагато дехто собі маловажить, щоб коли не пожалувала чия родина. Отож старайтеся хоч частинно платити, але всі і то кожного місяця. Рівнож не забувайте на клич: В лучності сила! Вписуйте дітей до Союзу. Всі ми то знаємо, що нема родини, котра не любила би своїх дітей і не бажала їм прихилити неба, а скільки ще є таких родин, що їх діти не стоять в Союзі? Родичі, щобите їм велику кривду, бо може колись, як Вас не стане, вони самі не зайдуть до Союзу і будуть на Вас жалуватися! Отже до діла, поки ще час! — І. Форись, предс.; І. Андрусевич, кас.; П. Кізел, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Українське бенефітове і запомогове ще й національне, від. 361., відбуде свої місячні збори в суботу, 12. серпня, в Карпатія Гол, 217-19 Іст 6. вул. З огляду на це, що минулі збори не відбулись задля малого числа членів, тому всі шановні члени і членкиці, рівнож і доросла молодь, повинні прибути на ці збори точно в пору в 8. годині ввечір. Є багато справ до вирішення вами, шановні члени. Нововписані члени в місяці червні і липні, що ще не зложили свого приречення, повинні прибути на ці збори. Хто з шановних членів приєднав нового члена, повинен з ним явитись перед зборами і предложити урядові імя нового члена і його адресу. Не явившийся член підлягає карі після статуту. — Т. Ґулька, рек. секр.

ШЕНАНДОА, ПА. Мітинг Братства св. Володимира, від. 98., мав відбутися 13. серпня, в годині 2. пополудні, а відбудеться 12. серпня пополудні, бо на 13. серпня вдаштовано пікнік. — Микола Максимчук, предс.; Іван Земба, кас.; Іван Чорний, секр.

ФРЕНКФОРД, ПА. Місячні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 268., відбудуться в суботу, 12. серпня, в годині 7. вечором, в домі Укр. Громади, 2171 Вакелінс ул. Проситься всіх прийти та виплатити свої вкладки начас. Не можна протягати до останнього дня, бо тим робиться прикрість урядові, котрий мусить вислати розмет начас до головної каси. Хто хоче вписати себе або своїх дітей, зволить прийти на збори. Будуть там ріжні справи обговорені. Тому прийдіть усі й разом порадимось. — М. Андріїв, предс.; Г. Михалюк, кас.; П. Омелян, секр.

БРОНКС, Н. Й. Мітинг Тов. Згода, від. 210., відбудеться в неділю, 13. серпня, в годині 2. пополудні, в гали Демократ. Клюбу, 2861 Істерн Бульвард. Є важні справи до полагодження, тому просимо всіх членів прибути начас. — Т. Давидів, предс.; І. Франко, секр.; В. Баковський, кас.

ТОМАСТОН, КОНН. Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 421., відбудуться в суботу, 12. серпня, в годині 8. вечором, в Укр. Гали, Проспект ул. Проситься членів прибути на ті збори конечно і на призначений час, бо є важні справи до полагодження. — А. Береза, предс.; М. Шипінка, кас.; І. Кіндрат, секр.

КЛИФТОН, Н. ДЖ. Звичайний мітинг Тов. Українська Січ, від. 182., відбудеться в неділю, 13. серпня, в 2. годині пополудні, в гали парохіяльній, 45-47 Говп Еве., Пасайк, Н. Дж. На порядку нарад є важні справи. Обовязком кожного члена є прибути на збори. Довгуючі члени хай прийдуть вирівняти свої залеглі вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — І. Ладичка, предс.; Г. Яськів, секр.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У вівторок 8. серпня, помер у Перт Амбою довголітній член від. 155 У. Н. Союзу

ТЕОДОР ПАШУЛЯ.

Походив зо села Дрогоєва, повіту Перемиського, Галичина.

Похорон відбудеться в суботу, 12. серпня, в годині 9. рано з дому жалоби, 499 Джанстави Стріт, Перт Амбой. Н. Дж.

Покійний полишив жінку Марію, і сина Володимира.

Всі члени повинні прибути на похорон.

Земля Йому пером!

Уряд від. 155 У. Н. Союзу.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

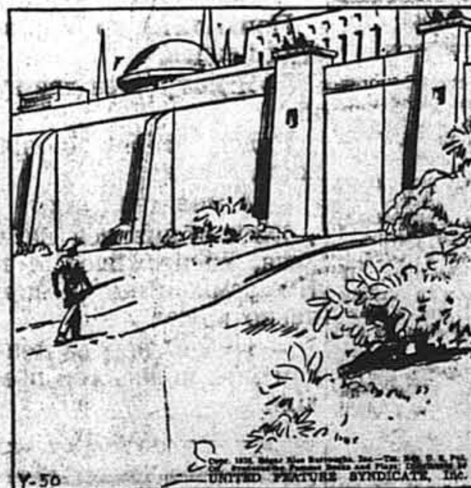
(50)

А тепер, коли смерть зависла над Тарзаном і здавалося, що нема виходу з положення, Тарзан почав думати, які наслідки матиме його смерть для інших. У ньому не було ні трошки страху перед смертю. Він часто бачив, як інші сотворіння гинули і знав, що мусить умерти сам. Втім гадка його зупинилась на Ґонфалі. Хто її врятує?

Тарзан думав про Ґонфалю не тому, що був закоханий у неї. Йому було жаль безборонної дівчини, що змагається з могутніми силами нетрів. У той час також Стенлі Вуд думав про Ґонфалю. Та до того він Ґонфалю кохав до безтями. Любов пхала його наосліп до дивного міста, про яке він знав так мало.

Він задумано переходив рівну широку поляну, через яку вганялись бойові слони столиці Атне за львами столиці Катне, або навпаки. Багато звірів і людей згинуло на тій поляні. Та Вуд ішов, не думаючи про це. Зрозуміло, що брами міста були добре укріплені і добре стережені вояками.

Один із вояків з вежі запримітив Вуда і рукою вказав на нього іншому воякові. Оба вони почали пильно слідкувати за ним. „Він не виглядає на катнейця", завважив один із них. „Ні, в нього одежа цілком відмінна", згодився другий і додав: „Та це мусить бути або якийсь дуже відважний чоловік, або цілковитий дурень".

Малий Іцко.

— Іцку, що ти зробив би, якби так дістав тисячу долярів?

— Що значить, що зробив би? Перерахував би, чиє рівно тисяча.